

Ο συγκλονισμός είναι ο ίδιος 15 χρόνια μετά...

➤ Ο Γιάννης Κωστάλας, αυτόπτης μάρτυρας της επίθεσης στους Δίδυμους Πύργους, μιλά στον «Φ» για την αποφράδα μέρα

Θα ξυπνήσει και σήμερα το ίδιο άσχημα έστω κι αν έχουν περάσει 15 χρόνια από την καταραμένη εκείνη 11η Σεπτεμβρίου στη Νέα Υόρκη. Είναι ακόμα συγκλονισμένος. Νιώθει την ίδια συγκίνηση. Με δάκρυα στα μάτια, μου λέει θα έρθουν οι ίδιοι άνθρωποι, θα δει τους συγγενείς των ανθρώπων που έχουν πεθάνει, θα του μιλήσουν, θα κλάψουν στον ώμο του. Ο μπάρμπα Γιάννης δεν μπορεί να ξεχάσει αυτό που έζησε εκείνη την αποφράδα μέρα. Όταν βλέπει στην τηλεόραση τα αεροπλάνα να πέφτουν πάνω στους Δίδυμους Πύργους τον καταλαμβάνει πανικός και φωνάζει. «Δεν έχω τρελαθεί, αλλά δεν αντέχειται!» Συνάντησα τον Γιάννη Κωστάλα στο εστιατόριο του «Essex World Cafe», στη Νέα Υόρκη, απέναντι από τους άλλοτε Δίδυμους Πύργους. Τότε που είχε πελάτες πολλούς από τους ενορήτες του Αγίου Νικολάου αλλά και τους εργαζόμενους στους Πύργους. Ήταν 2:00 το μεσημέρι. Κόσμος μπαινόβγαίνει κι αυτός είχε να πει μια κουβέντα με τον καθένα. Επέμενε να μου κάνει το τραπέζι. Η ελληνική σημαία έξω στην είσοδο μαρτυρούσε την καταγωγή του. Η μεγάλη φωτογραφία μπαινόντας πιστοποιούσε ότι εκεί λειτουργούσε κάποια στιγμή ένα νοσοκομείο. Λίγα βήματα πιο κάτω, πάνω από τα τραπέζια, φωτογραφίες στους τοίχους, ένα ντοκουμέντο από το τρομοκρατικό κτύπημα, αλλά και αφιερώσεις στον μπάρμπα Γιάννη από τους πυροσβέστες που τον έχουν τιμήσει.

-Πού γεννηθήκατε;
-Στο μικρό χωριό Καρμυαί κοντά στην Σπάρτη. Το 1951 ήλθα μετανάστης στην Αμερική. Μας είχαν κάψει τα σπίτια οι Γερμανοί, υπήρχε μεγάλη φτώχεια στην πατρίδα και αναγκαστικά πήραμε το δρόμο της ξενιτειάς. Είχα μια θεία στην Αμερική, μας έστειλε πρόσκληση και ήλθαμε. Τότε, όλοι σχεδόν οι Σπαρτιάτες ερχόντουσαν στην Αμερική. Εδώ σπούδασα αλλά στο τέλος κατόληξα με τα τρία μου αδελφία στα εστιατόρια. Οι άλλοι δυο αδελφοί μας έμειναν στην Ελλάδα.

«Όταν βλέπω στην τηλεόραση τη σκηνή με τα αεροπλάνα να πέφτουν πάνω στους Πύργους, φωνάζω»

-Τα πάθος σας όμως είναι ο αθλητισμός...
-Ναι, ασχολήθηκα πάρα πολύ με τον αθλητισμό και δεν νομίζω πολλοί Κύπριοι να ξέρουν τον στίβο όπως εγώ. Είδα στο Μεξικό το 1968 τον Κύπριο Κάρη Αιβαλιώτη που λάβανε μέρος στους Ολυμπιακούς. Ο Σταύρος Τζωρτζής, 400 μέτρα μετ' εμπόδιων, ήταν από τους καλύτερους Κύπριους αθλητές όλων των εποχών, έλαβε μέρος στους Ολυμπιακούς στο Μόναχο και τερμάτισε 6ος.

-Πότε ανοίξατε το εστιατόριό σας απέναντι από τους Δίδυμους Πύργους;
-Σε αυτή τη γειτονιά του Ground Zero δίπλα από την Wall street είμαστε από το 1968 με το Essex World Cafe και σερβίρουμε καθημερινά πρόγευμα και μεσημεριανό. Οι Αμερικάνοι τρώνε πολύ καλό πρόγευμα. Παλιά ήταν όλο γραφεία, δεν έμενε κόσμος εδώ. Είχαμε μόνο ένα ξενοδοχείο. Σήμερα, μετά την 11η Σεπτεμβρίου έχουμε 35 ξενοδοχεία και πάρα πολλούς τουρίστες, 55 με 60 εκατομμύρια το χρόνο.

-11η Σεπτεμβρίου, 15 χρόνια μετά την ημέρα που εναντιοπροσδιόρισε τις ζωές όλων μας... Ποιες είναι οι μνήμες σας από το 2001;

-Δεν ξεχνιέται αυτό που ζήσαμε. Είχα έλθει εκείνο το πρωινό στις 7:00 στο εστιατόριο. Ήταν μια πολύ όμορφη μέρα. Πεντακάθαρος καιρός. Έπρεπε να ετοιμαστούμε διότι ο κόσμος ερχόταν για το πρόγευμα του προτού πάει στο γραφείο. Γύρω στις 8:45 ακούσαμε ένα τρομακτικό θόρυβο. Είχε πέσει το πρώτο αεροπλάνο πάνω στον ένα πύργο. Νομίζαμε ότι έγινε κατά λάθος.

-Το είχατε δει;
-Όχι, ακούσαμε τον άπιστευτο θόρυβο, βγήκαμε έξω και είδαμε μια μεγάλη τρύπα στο 92-93 πάτωμα του ενός πύργου. Ήταν λίγο πιο πάνω από εμάς. Το να βλέπεις νέα παιδιά να πεδάνε από τα 90 τόσα πατώματα, ήταν συγκλονιστικό. Ακούγαμε φωνές, τι να σου λέω. Διαλύεσαι! Εκεί που προσπαθούσαμε

«Ξαναρχίσαμε από το μηδέν στην περιοχή-φάντασμα»

-Πόσο καιρό έμεινε ο στρατός στο μαγαζί σας;
-Για πέντε μήνες. Εμείς είμαστε κλειστοί για δύο μισά χρόνια. Δεν είχαμε νερό, ηλεκτρικό, έπρεπε να το ξανακτίσουμε.
-Πώς ζούσατε όλο αυτό το διάστημα;
-Δύσκολα. Είχαμε κάτι λεφτά στο πλάι αλλά δεν μας έφταναν. Ήταν άσχημες εποχές. Το κράτος μας κάλυψε τα έσοδα μόνο για 21 εργάσιμες μέρες, αλλά εμείς είμαστε κλειστοί δύο μισά χρόνια. Μας έβαλαν στη δεύτερη περιοχή, όχι στην πρώτη που ήταν εκείνοι που τα έχασαν όλα. Μα εγώ τα είχα χάσει όλα, αλλά έκανα μεγάλο λάθος στην κατάρτιση της λίστας. Τα αδελφία μου δεν ήθελαν να ανοίξουμε ξανά το εστιατόριο. Αλλά εγώ πήρα τους εργάτες που με είχαν βοηθήσει παλιά, τους είπα να μην πε-

ριμένουν τον παλιό μπάρμπα Γιάννη διότι δεν είχα τα λεφτά και μαζί το ξαναφτιάξαμε.
-Το νέο ξεκίνημα ήταν διαφορετικό;
-Στην αρχή ήταν δύσκολο, ήταν μια περιοχή-φάντασμα. Κανείς δεν ήθελε να έλθει εδώ. Οι εργαζόμενοι στους πύργους ήταν πελάτες μας, και τα Ελληνόπουλα ήμασταν μια οικογένεια. Τόσα χρόνια είμαστε συνδεδεμένοι με τους πελάτες μας, τους ξέραμε καλά. Οι περισσότεροι νεκροί ήταν πολύ γνωστοί μας. Πήγα σε όλες σχεδόν τις κηδείες και σε κάθε κηδεία άκουγα το όνομά μου. Ήταν συγκινητικό. Κάθε χρόνο έρχονται οι γονείς και συγγενείς των θυμάτων και τα θυμόμαστε πάλι. Πρέπει να είσαι πολύ δυνατός για να αντέξεις. Φαίνεται ότι είμαστε γεροί άνθρωποι.

να συντονιστούμε για να πάμε να βοηθήσουμε, είδαμε το δεύτερο αεροπλάνο να καρφώνεται στο άλλο κτήριο. Στεκόμουν με τον αδελφό μου και κοιταζόμαστε. Τότε καταλάβαμε ότι κάτι δεν πήγαινε καλά.

-Πόσο κοντά στο εστιατόριό σας ήταν ο δεύτερος πύργος;

ΉΤΑΝ ΤΡΟΜΑΚΤΙΚΟ

-Εδώ ήταν κρανίου τόπος;
-Για πάρα πολύ καιρό. Πήγαινα στο πάρκο και κοιτάζα το άγαλμα της Ελευθερίας. Για μήνες καιγόταν η γη, μύριζε καμένη ανθρώπινη σάρκα. Έμεινα κοντά και δεν μπορούσα να αντέξω αυτή τη μυρωδιά και αναγκάστηκα να πάω στον αδελφό μου που ζούσε πιο μακριά. Για εννιά μήνες μύριζε ο τόπος. Δεν μπορούσες να έλθεις εδώ, θα έπρεπε να σε συνοδεύει η Αστυνομία. Η άσπρη σκόνη που ήταν στην ατμόσφαιρα και την αναπνέαμε, ήταν ανθρώπινη σάρκα. Ήταν τρομακτικό.

-Πενήντα μέτρα δίπλα μας. Ευτυχώς που έπεσε προς την άλλη μεριά. Όσοι ήταν έξω στον δρόμο έλιωναν από τη θερμότητα, ήταν δύο μισά χιλιάδες βαθμοί πάνω στο κτήριο και όταν έπεσε, όποιος ήταν στο δρόμο, πυροσβέστες, αστυνομικοί, κόσμος, πέθαναν. Το μαγαζί μου είναι πάνω από τριάντι χιλιάδες τετραγωνικά μέτρα, την επομένη

Συγγενείς των θυμάτων κλαίει στον ώμο μου...

-Σας τίμησαν οι πυροσβέστες;
-Ναι, οι πυροσβέστες ήταν σαν τα παιδιά μου, είχα μεγάλη επαφή από πριν και τους βοήθησα τότε. Είχα καλές σχέσεις και με τους αστυνομικούς. Με έχουν τιμήσει μετά από 3-4 χρόνια.
-Πότε άλλαξε η περιοχή;
-Τα επόμενα χρόνια, διότι έφυγαν όλα τα γραφεία και μετατράπηκε σε οικιστική περιοχή για να τραβήξουν κόσμο. Έκτισαν σχολεία, διαμερίσματα και βλέπεις πλέον οικογένειες να περπατούν, πισίρικια με σκυλιά. Πριν την 11η Σεπτεμβρίου δουλεύαμε πέντε μέρες τη βδομάδα, όταν ήταν ανοικτά τα γραφεία. Τώρα δουλεύουμε επτά μέρες τη βδομάδα. Έχουμε άλλον κόσμο. Παλιά ήταν πιο καλά είχαμε 50 χιλιάδες κόσμο, τώρα στο καινούργιο κτήριο που μόλις τελείωσε μπήκαν μόνο δέκα χιλιάδες κόσμος. Το Mall που έκανε ο Καλατράβα ακριβώς απέναντί μας είναι πανέμορφο.
-Η εκκλησία του Αγίου Νικολάου;
-Είναι δίπλα μας, θα γίνει η πιο όμορφη εκκλησία όλων των εποχών όπως τη σχεδίασε ο Καλατράβα. Πενήντα εκατομμύρια κόσμος περνά κάθε χρόνο από εδώ και θα πι-

γαίνουν να ανάψουν ένα κερί. Το εκκλησάκι μας ο Άγιος Νικόλαος ήταν το σπίτι μας, γι' αυτό έβαλα στον τοίχο του μαγαζιού τη φωτογραφία που τραβήχτηκε λίγο πριν γκρεμιστούν οι Δίδυμοι Πύργοι. Τους δείχνει να καιγόταν και χαμπλά κάτω φαίνεται η ιστορική εκκλησία του Αγίου Νικολάου, η οποία λίγα λεπτά αργότερα καταστράφηκε. Όλοι οι Έλληνες που περνούν από εδώ, στέκονται, τη βλέπουν και μιλούν με σεβασμό.
-Στον τοίχο έχετε μια μεγάλη αμερικανική σημαία...
-Ναι, μου την έχει δώσει η μάνα ενός πυροσβέστη που σκοτώθηκε προσπαθώντας να βοηθήσει στους Δίδυμους Πύργους. Στην είσοδο βέβαια υπάρχουν οι ελληνικές σημαίες.
-Πώς ξυπνάτε σήμερα;
-Το ίδιο άσχημα όσα χρόνια κι αν έχουν περάσει. Είμαι ακόμα συγκλονισμένος από την καταραμένη εκείνη μέρα και νιώθω την ίδια συγκίνηση. Θα έλθουν εδώ οι ίδιοι άνθρωποι, θα δω τους συγγενείς των ανθρώπων που έχουν πεθάνει, θα έλθουν να μου μιλήσουν, να κλάψουν στον ώμο μου.

«Ο Θεός μας βοήθησε για να γίνουμε καλύτεροι άνθρωποι...»

-Λένε ότι ο χρόνος σε κάνει να ξεχνάς.
-Όχι αυτό που ζήσαμε δεν μπορώ να το ξεχάσω! Όταν βλέπω στην τηλεόραση τα αεροπλάνα να πέφτουν πάνω στους Δίδυμους Πύργους με πνάνει πανικός, φωνάζω. Δεν έχω τρελαθεί, αλλά δεν αντέχειται! Ήλθε πριν καιρό μια κοίκαλα, μια πανέμορφη κοπέλα και με ρώτησε αν τη θυμόμουν. Της είπα πως όχι. Την είχα αφήσει εκείνο το πρωινό να τηλεφωνήσει στον αδελφό της, ο οποίος δούλευε πάνω στον ένα πύργο. Όσο δεν απαντούσε, εκείνη έκλαιγε. Την ενθάρρυνα να προσπαθήσει ξανά, προσπάθησα να της δώσω μια ελπίδα. Σήμερα ήλθε να με ευχαριστήσει γιατί την είχα στηρίξει τότε. Ο αδελφός της είχε πεθάνει. Σχικά Κυριακή πρωί, έρχεται από το Μπρούκλιν μια Ιταλίδα μαυροφορεμένη μάνα, που σκοτώθηκε η κορούλα της και ακουμπά λίγα λουλουδία στην άκρη του Ground Zero, εκεί που κάηκε το μοναχοπαίδι της.
-Φοβηθήκατε κάποια στιγμή;
-Όχι, η ζωή μας άλλαξε αλλά όχι από φόβο. Προσπάθησαν να κάνουν ξανά τρομοκρατικά κτυπήματα αλλά τους εντόπισαν γρήγορα, τους έπιασαν. Στην Αμερική πεθαίνουν κάθε χρόνο 30 χιλιάδες άτομα από όπλα, πόσοι πεθαίνουν από τρομοκρατικές επιθέσεις;
-Πήγατε όταν λεπούργησε το Memorial;
-Φυσικά και με τον αρχιτέκτονα Καλατράβα είμαι φίλος. Τον ρώτησα γιατί δεν μιλά ελληνικά και μου είπε ότι θα τα μάθει στην επόμενη δουλειά που θα κάνει στην Ελλάδα. Έχουμε φωτογραφηθεί μαζί. Στο

Μουσείο όμως για την 11η Σεπτεμβρίου δεν πήγα, διότι όλα αυτά τα άτομα που πέθαναν ήταν σαν παιδιά μου και δεν νομίζω ότι θα μπορέσω να αντέξω.
-Σήμερα η ζωή επανήλθε στην ομαλότητα;
-Όχι ακόμα, μένει να κτιστεί το δεύτερο κτήριο. Το πάρκο δίπλα από την ελληνική εκκλησία έχει τελειώσει και περιμένουμε την εκκλησία μας η οποία θα λειτουργήσει σε δύο περίπου χρόνια. Ο βοηθός του Καλατράβα, ο κ. Δημητρίου, είναι Κύπριος. Σήμερα

είμαι 80 χρονών και ακόμα δουλεύω. Τότε ήμουν 65 χρονών. Μετά από αυτό που συνέβηκε και τη γλυτώσαμε, παρόλο που ήμασταν 50 μέτρα από τον δεύτερο Πύργο που έπεσε, παρόλο που έπεσαν 12 πατώματα έξω από την πόρτα του μαγαζιού μου, ο Θεός μας βοήθησε για να γίνουμε καλύτεροι άνθρωποι. Ευπώ κάθε πρωί και είμαι χαρούμενος που ζω και πη δουλιά μας, ευτυχώς τώρα, πόσο είναι να βελτιώνεται.